

๒
บทที่ ๒

การปกครองและการปรับตัวของชาวเขาในหมู่บ้านผาเคื่อ

การกล่าวถึงการปรับตัวของชาวเขาบ้านผาเคื่อในด้านสังคมและวัฒนธรรมนี้ผู้ศึกษาได้แยกกล่าวออกเป็น ๒ ส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้คือ ในส่วนแรกของบทจะเป็นการบรรยายลักษณะข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในทางสังคมและวัฒนธรรมตามสภาพที่ปรากฏอยู่ในขณะที่ทำการศึกษา และในส่วนหลังของบทจะเป็นการวิเคราะห์และประเมินผลการปรับตัวในทางสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขา

ชาวเขาเผ่าเขาที่อาศัยอยู่กระจัดกระจายตามภูเขาและหุบเขาทางภาคเหนือของประเทศไทยรวมทั้งที่หมู่บ้านผาเคื่อ ชาวเขาทั้งหมดเหล่านี้ ไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดเป็นหัวหน้าสูงสุดในเผ่าของตน หรือที่เรียกกันว่าหัวหน้าเผ่า ดังนั้นชาวเขาจึงไม่มีรัฐบาลหรือผู้ปกครองของเผ่าที่จะทำการปกครอง เช่นชาวเขาบางเผ่าในประเทศใกล้เคียง แต่ชาวเขาเหล่านี้จะรวมตัวกันอยู่เป็นหมู่บ้านซึ่งในแต่ละหมู่บ้านก็จะมีหัวหน้าหมู่บ้านที่ชาวเขาแต่งตั้งกันเองเป็นผู้ปกครองดูแล และควบคุมตนเอง สังคมที่ถือว่าเป็นสังคมที่ใหญ่ที่สุดของพวกเขาก็คือ สังคมหมู่บ้าน ชาวเขาไม่เคยมีการจัดรูปการปกครองหรือการอยู่รวมกันเกินขนาดระดับหมู่บ้าน และแม้ว่าชาวเขาจะมีความสำนึกในความเป็นเผ่าของตน แต่เผ่าก็ไม่ม้อำนาจเหนือหมู่บ้านหรือผู้ปกครองหมู่บ้าน ผู้ปกครองดูแลหมู่บ้านเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองดูแลชาวเขาในหมู่บ้านของตน

การปกครองในส่วนที่จะกล่าวถึงต่อไปนี้จะกล่าวถึงการปกครองเฉพาะในหมู่บ้านผาเคื่อ โดยผู้ศึกษาจะแยกการศึกษาในเรื่องนี้ออกเป็น ๔ หัวข้อดังนี้คือ:-

๑. การจัดการปกครองตามระเบียบราชการ
๒. การปกครองตามแบบจารีตประเพณี
๓. การควบคุมสังคม
๔. การวินิจัยหรือพิจารณาความ

๑. การจัดการปกครองตามระเบียบราชการ การจัดการปกครองตามระเบียบราชการในหมู่บ้านเขาค้อเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นจากภายนอก คือจากรัฐบาลไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นซึ่งประกอบไปด้วยหน่วยราชการต่าง ๆ ที่มีระดับต่ำกว่าจังหวัดก็คือ อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดของทางราชการ การปกครองระดับต่าง ๆ เหล่านี้ ต่างก็มีหัวหน้าเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนของตน การปฏิบัติงานหรือการดำเนินงานของหน่วยย่อยเหล่านี้จะต้องดำเนินงานไปตามนโยบายและคำสั่งจากระดับที่อยู่สูงกว่า กล่าวคือ การปกครองในระดับอำเภอจะมีนายอำเภอเป็นหัวหน้าทำการปกครองดูแล อำเภอที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของตนซึ่งประกอบไปด้วยตำบลต่าง ๆ ที่มีกำนันเป็นผู้ปกครองดูแลตำบล ซึ่งประกอบไปด้วยหมู่บ้านต่าง ๆ ที่มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองดูแลลูกบ้านของตนตลอดหลันกันลงมาตามหน้าที่และความรับผิดชอบ

หมู่บ้านเขาค้อเป็นหมู่บ้านหนึ่งใน ๒๔ หมู่ ที่อยู่ในเขตของตำบลป่าซาง ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองย่อยของอำเภอแมจัน จังหวัดเชียงราย ตำบลป่าซางอยู่ภายใต้การปกครองของกำนันป่าซาง ส่วนผู้ใหญ่บ้านเขาค้อซึ่งมีตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๑๕ ทำการปกครองดูแลบ้านชาวเขา ๕ บ้านคือ บ้านเขาค้อ บ้านเขาค้อ บ้านอ้อแม่แสน บ้านอาชะ ปากาบ้านเกา ปากาบ้านใหม่ โดยได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ ภายใต้การแนะนำของกำนันตำบลป่าซาง

การปกครองภายในหมู่บ้านเขาค้อ การปกครองภายในหมู่บ้านเขาค้อประกอบไปด้วยบุคคล ๓ คน คือ ผู้ใหญ่บ้าน (แกบ้าน) ผู้ช่วยผู้ใหญ่ ๑ นาย และกรรมการหมู่บ้านอีก ๑ นาย ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งจากทางราชการ ส่วนผู้ช่วยผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกเอง หน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการก็คือ เป็นผู้คอยปกครองดูแลรักษาความสงบสุขของหมู่บ้าน ระวังข้อพิพาทของคนในหมู่บ้าน รับผิดชอบไปเยี่ยมเยียนหมู่บ้าน เป็นตัวแทนของลูกบ้านในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล คอยเป็นหูเป็นตาดูแลสอดส่องบุคคลแปลกหน้าที่เข้ามาในหมู่บ้าน ทำการจดบันทึกและรายงานเกี่ยวกับจำนวนประชากรในหมู่บ้าน เพศ อายุ จำนวนคนเกิด จำนวนคนตาย จำนวนเด็กที่เข้ารับการศึกษา จำนวนผู้อพยพย้ายถิ่นเข้าและออกจากหมู่บ้าน อาชีพที่มีในหมู่บ้าน พืชที่ชาวเขาทำการเพาะปลูก จำนวนและชนิดของสัตว์เลี้ยงที่มีในหมู่บ้าน รายงานและสถิติต่าง ๆ เหล่านี้ผู้ใหญ่บ้านจะต้อง.

เป็นผู้เขียนบันทึกส่งไปให้กับกำนันตำบลป่าซางทุก ๆ เดือน นอกจากนี้ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านยังจะต้องไปประชุมที่อำเภอทุก ๆ เดือน เพื่อรับทราบข่าวสารและคำสั่งต่าง ๆ จากทางอำเภอมาปฏิบัติ หรือถ้าทางอำเภอมีข่าวสารต่าง ๆ ที่จะแจ้งให้ประชาชนทราบ เมื่อกลับจากการประชุมแล้วผู้ใหญ่บ้านก็จะเรียกลูกบ้านของตนมาประชุมชี้แจงเรื่องราวต่าง ๆ พร้อมทั้งอบรมสั่งสอนลูกบ้านของตน ส่วนหน้าที่ของผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้านนั้นไม่มีหน้าที่ที่แน่นอน แต่เขาจะคอยช่วยเหลือและปฏิบัติตามที่ผู้ใหญ่บ้านสั่งให้ทำ ค่าตอบแทนหรือเงินเดือนที่ได้รับจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านเพิ่งจะใคร่รับมาเมื่อ ๕ ปีที่มานี้ โดยผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านได้รับเงินเดือนครั้งแรกเดือนละ ๑๕๕ บาท และ ๗๐ บาท ตามลำดับ แต่ต่อมาใคร่รับเพิ่มเป็น ๒๕๕ บาท และ ๕๕ บาท ส่วนกรรมการหมู่บ้านนั้นไม่ได้รับเงินเดือนตอบแทน

ข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านเมื่อเกิดกรณีพิพาทหรือเรื่องต่าง ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน เรื่องใดที่ไม่รุนแรงเรื่องมักจะอยู่ที่ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้าน แต่ถ้ามการกระทำใดถือเป็นเรื่องรุนแรง เช่น การลักขโมย ชาวเขายกจะจับตัวส่งให้แกเจ้าหน้าที่ตำรวจแต่การกระทำบางอย่างซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายไทย ชาวเขายกในหมู่บ้านก็ยังคงทำกันอยู่ เช่น การปลูกฝิ่น การต้มกลั่นสุรา ซึ่งผู้ใหญ่บ้านก็ไม่ถือว่าเป็นความผิด ฉะนั้นการปฏิบัติตามกฎหมายไทยของชาวเขายกจึงมีอยู่จำกัด ผู้ใหญ่บ้านจะตำรังไวซึ่งกฎหมายไทยเพียงบางเรื่องเท่านั้น เช่น การฆาตกรรม ผู้ที่มีอำนาจเต็มในการตัดสินก็คือตำรวจจากอำเภอ หัวหน้าหมู่บ้านจะรับผิดชอบเฉพาะการแนะนำหรือพาเจ้าหน้าที่ไปแจ้งความให้ตำรวจทราบ ส่วนการลงโทษนั้นเป็นเรื่องของตำรวจและศาลไทย แต่ถาเกิดข้อพิพาทหรือการขัดแย้งกันระหว่างชาวเขายกและชาวไทยพื้นราบแล้ว เรื่องราวมักจะต้องมีคนกลาง เช่น ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเป็นผู้ไกลเกลี่ย หรือตัดสิน แม้แต่การทำสัญญาหรือข้อตกลงใด ๆ ระหว่างชาวเขายกและชาวไทยพื้นราบแล้ว ชาวเขายกมักจะขอให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาช่วยเป็นพยานให้เสมอ เช่น การทำสัญญาการเงิน หรือการเช่าควาย ของชาวเขายก

นอกจากผู้ใหญ่บ้านจะมีหน้าที่ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว การเกณฑ์แรงงานของลูกบ้านก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ผู้ใหญ่บ้านเฝ้าเคื่อทำ ซึ่งหน้าที่นี้มีใคร่เป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากทางราชการ แต่ผู้ใหญ่บ้านก็มีสิทธิ์ที่จะเกณฑ์แรงงานของลูกบ้านเพื่อความเจริญของหมู่บ้านได้

และลูกบ้านทุกคนก็ยินดีที่จะสละกำลังแรงงาน เงิน และสิ่งของต่าง ๆ เช่น การเกณฑ์แรงงาน ลูกบ้านให้ช่วยกันทำถังกรองน้ำในหมู่บ้าน สร้างโรงเรียน ทำแปลงทดลองปลูกพืชไม้พระราชทานของหมู่บ้าน ฯลฯ

ความสัมพันธ์ระหว่างชาวเขาและเจ้าหน้าที่รัฐบาลในด้านกรปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างชาวเขาที่หมู่บ้านผาเคื่อและเจ้าหน้าที่รัฐบาลเท่าที่ผู้ศึกษาสังเกตพบว่า ยังมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก การติดต่อสัมพันธ์มีลักษณะเป็นครั้งคราวและเป็นการติดต่อแบบทางเดียว (One way communication) คือเจ้าหน้าที่รัฐบาลซึ่งอยู่เบื้องบน ออกคำสั่งส่งผ่านลงมายังผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำข่าวสารมาบอกกับลูกบ้านให้ปฏิบัติหรืองดเว้นการปฏิบัติใด ๆ ตามที่ทางราชการสั่งลงมา ส่วนปริมาณความต้องการที่ชาวเขาเรียกร้องขึ้นไปยังเจ้าหน้าที่ราชการนั้นมีอยู่น้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย และถึงแม้ว่าชาวเขาจะมีการติดต่อกับทางราชการบ้างก็เป็นเพียงบางครั้งบางคราว และก็เป็นไปในลักษณะของการติดต่อกับบุคคลภายนอกนั้นความต้องการของเจ้าหน้าที่จึงเป็นเสมือนกับวัตถุคิบบ ที่ป้อนให้ระบบการเมืองให้ดำเนินการต่อไปตามกระบวนการ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างชาวเขาและเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปกครองนั้นก็มียุบบางเพียงเล็กน้อย ในฐานะที่หมู่บ้านผาเคื่อเป็นหมู่บ้านที่อยู่ในความช่วยเหลือของศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัดเชียงใหม่และอยู่ไม่ห่างไกลกันนัก กล่าวคือศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขามีสวนแนะนำดูแลทุกข์สุข พิจารณาตัดสินข้อพิพาทหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกิดขึ้นบ้างเป็นครั้งคราว

๒. การปกครองตามแบบจารีตประเพณี ที่มาของอำนาจในการปกครองหมู่บ้านเขา นอกจากจะมาจากชาวเขาแล้ว ในหมู่บ้านที่ทางราชการแต่งตั้งให้เป็นหมู่บ้าน และมีผู้ใหญ่บ้านปกครองตามกฎหมายลักษณะการปกครองท้องที่ หัวหน้าหมู่บ้านก็มีอำนาจที่จะปกครองลูกบ้านตามกฎหมาย ลูกบ้านก็มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ยังมีอำนาจในการปกครองอีกชนิดหนึ่ง ที่มีอยู่ในสังคมเขา อำนาจชนิดนี้คือนั่นส่วนหนึ่งอาศัยสิ่งลึกลับนอกเหนือธรรมชาติเป็นตัวกลาง ซึ่งก็มีอิทธิพลก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม ที่เป็นเช่นนี้เพราะชาวเขามีความเชื่อในสิ่งลึกลับและอำนาจนอกเหนือธรรมชาติ ประกอบกับพื้นฐานทางค่านิยมที่สังคมวางไว้ ตลอดจนพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ความผสมกลมกลืนหรือ

ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งแสดงออกอย่างชัดเจนในรูปของภาษา เครื่องแต่งกาย ขนบ-
 ธรรมเนียมประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแต่มีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อ
 การปกครอง และความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้านเขา อำนาจในการปกครองชนิดนี้คือ อำนาจใน
 การปกครองส่วนที่มาจากจารีตประเพณี จารีตประเพณีของชาวเขา เป็นกฎเกณฑ์ตั้งขึ้นเพื่อเป็น
 แนวทางการปฏิบัติของชาวเขาให้อยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างสันติสุข พฤติกรรมของชาวเขาในหมู่บ้าน
 ถูกครอบคลุมด้วยจารีตประเพณี ซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานของสังคม หรือกฎของพฤติกรรมที่ทุกคน
 ถือปฏิบัติ เมื่อมีผู้ทำผิดจารีต ประเพณี หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ความเชื่อและบรรทัดฐาน
 ของสังคมถูกละเมิด ผู้ละเมิดก็จะได้รับการลงโทษจากสังคม เช่น การปรับไหม การขับไล่ออกจาก
 สังคม หรือการถูกฝังโหลให้เจ็บป่วย หรือทำให้พืชผลเสียหาย ฯลฯ พฤติกรรมที่ทำ
 ผิดจารีตประเพณีบางอย่างจะเป็นการผิดผี แต่บางอย่างก็มีไซการผิดผี แต่เป็นการผิดผีใหญ่
 บาน ฉะนั้นโทษของการกระทำผิดจึงแตกต่างกันไปแล้วแต่ว่าการกระทำนั้นผิดผีใด หรือหนักเบา
 อย่างไร เช่น ถ้าเป็นการกระทำผิดผีใหญ่บาน โทษลวนใหญ่ก็จะเป็นการปรับไหมด้วยเงิน
 และสิ่งของ โทษปรับในบางอย่างผู้ใหญ่บานมิได้ไปบังคับปรับ แต่ผู้กระทำผิดจะเป็นผู้มาบอก
 กับผู้ใหญ่บาน พร้อมทั้งนำสิ่งของ เช่น ไก่ต้ม เหล้า บุหรี่ และเงินอย่างน้อย ๕๐ บาท มากิน
 เลี้ยงกันที่บ้านผู้ใหญ่บาน พร้อมทั้งผู้ช่วยผู้ใหญ่บาน กรรมการหมู่บ้าน หมอผี ผู้กระทำผิด ใน
 การเลี้ยงผู้กระทำผิดจะกล่าวคำขอโทษที่ใดกระทำความผิด ผู้ใหญ่บานผู้ช่วยผู้ใหญ่บาน หมอผีและ
 กรรมการหมู่บ้านก็จะยกโทษให้ พร้อมทั้งตักเตือนสั่งสอนผู้กระทำผิดและให้ถืออิโพร ให้อยู่ดี
 มีสุข แต่จากการกระทำผิดจารีตประเพณีเป็นการผิดผี ผู้กระทำผิดนั้นก็จะต้องเลี้ยงผี เสียหมู
 เสียไก่ เหล้า และเงินค้ำหมอดี แต่อย่างไรก็ดีพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นจารีตประเพณีบางอย่างก็
 ได้รับการยกเว้นจากสังคมจะทำหรือไม่ทำก็ได้ ไม่ถือว่ามีความผิด จารีตประเพณีต่าง ๆ เหล่า
 นี้ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้บัญญัติขึ้น แต่ถือปฏิบัติกันเรื่อยมาหลายชั่วอายุคน จะแตกต่างกันไป
 บางก็เพียงบางส่วน เช่น โทษที่ปรับหนักเบาต่างกัน จำนวนของผู้กระทำผิดมากน้อยต่างกัน
 และเพื่อให้เกิดความเกรงกลัวเพื่อสะดวกในการปกครองจึงสมมุติว่าเป็นเรื่องของผีเบื้องบน
 ถ้าใครทำผิดจารีตประเพณีบางอย่างก็ถือว่าผิดผี จะต้องได้รับโทษจากผี คือการเจ็บป่วยและการ
 ขาดแคลน แต่ตามผิดผีใหญ่บานก็มีโทษเพียงถูกปรับ แม้ว่าผีจะถูกสมมุติขึ้นเพื่อประโยชน์ในการ
 ปกครองและการอยู่ร่วมกัน แต่ก็มีบทบาทช่วยในการรักษาความสงบสุขของหมู่บ้านได้เพราะ

คนเกรงกลัวผี ไม่กล้ากระทำผิด เพราะผีสามารถทำให้พืชผลในไร่เสียหาย หรือทำให้เกิดความเจ็บป่วย ความเจ็บป่วยมักก็จะเกิดขึ้นได้เสมอโดยเฉพาะในสังคมเย้าที่การรักษานามียังไม่ดีพอ แต่ถาความเจริญทางการแพทย์และการอนามัย เข้าไปถึงและแพร่หลายในหมู่บ้านเย้า ประกอบกับฐานะทางเศรษฐกิจของคนในหมู่บ้านอยู่ในขั้นที่ดี อิทธิพลของผีก็อาจจะลดลง เพราะผีไม่สามารถที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดจารีตประเพณีได้ทุกกรณี ความเกรงกลัวในผีก็จะลดน้อยถอยลง ซึ่งก็มีบ้างแล้วในหมู่บ้านผาเคื่อ ผลที่เกิดขึ้นก็คือ ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในหมู่บ้านก็จะลดน้อยลง แต่ก็ไม่ถึงกับเกิดความระส่ำระสายในการปกครองเพราะพื้นฐานทางค่านิยมและความเป็นญาติพี่น้องกันในหมู่บ้านก็ยังคงมีอยู่

ในหมู่บ้านผาเคื่อ คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะทำการที่ขัดกับจารีตประเพณีบ่อยนัก เพราะนอกจากผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษแล้ว ชาวเย้ายังมีการอบรมสั่งสอนบุตรหลานตั้งแต่เล็ก ๆ ใหญ่ว่าอะไรถูก อะไรผิดไม่ควรทำ อะไรคือจารีตประเพณีที่ชาวเย้าถือปฏิบัติสืบต่อกันมา ประกอบกับขนบธรรมเนียมประเพณีและสิ่งแวดล้อมที่ค่อนข้างพ้องอาศัยกัน ความเป็นญาติพี่น้องและการเคารพในอาวุโส สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีผลทำให้ชาวเย้าในหมู่บ้านอยู่รวมกันมาได้อย่างสงบสุข

๓. การควบคุมสังคม ชาวเย้าส่วนใหญ่ถือว่าพวกตนเป็นผู้ประพฤติดี อยู่ภายในมาตรฐานตามอุดมคติของตนเองและตามความคาดหวังของสังคม และตนเองก็มีความพอใจในวิธีการควบคุมสังคมภายในหมู่บ้านของตนเอง การควบคุมสังคมในหมู่บ้านผาเคื่อประสบความสำเร็จโดยไม่ต้องอาศัยโครงสร้างทางการปกครองของระบบราชการหรือการตั้งกฎหมายของบ้านเมืองเพราะโดยปกติแล้ว ชาวเย้าในหมู่บ้านก็เป็นพวกที่รักสงบ มีความอดกลั้นและการให้อภัยซึ่งกันและกัน ประพฤติปฏิบัติตัวตามจารีตประเพณี ค่านิยมและพื้นฐานต่าง ๆ ที่วางไว้เพื่อควบคุมสังคม โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางศีลธรรม ขอบเขตต่าง ๆ ในสังคมถูกครอบคลุมไว้ด้วยอำนาจสิ่งลึกลับนอกเหนือธรรมชาติ บรรทัดฐานต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วข้างต้นนี้ นอกจากจะทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้ดำเนินไปตามหลักของความเหมาะสมถูกต้องแล้ว ยังทำหน้าที่ควบคุมความต้องการ ในส่วนที่จะทำให้เกิดความแตกแยกและความวุ่นวายในสังคมได้อีกด้วย.

ความหมายของการควบคุมสังคม การควบคุมสังคมในความหมายที่ผู้ศึกษากล่าวถึงนี้เป็น การควบคุมสังคม ที่เป็นผลมาจากการกระทำตามบรรทัดฐานของสังคม หรือจารีตประเพณีที่สังคมกำหนดไว้ ในหัวข้อนี้ ผู้ศึกษาจะไม่กล่าวถึงการควบคุมสังคมโดยใช้กฎหมาย

ของบ้านเมือง เพราะกฎหมายของบ้านเมืองในส่วนที่ใช้ควบคุมสังคมในสังคมเขานั้นแทบจะ
 ไม่มีการนำมาใช้กันภายในหมู่บ้านเลยแต่การละเมิดทางอาญาในหมู่บ้าน เขาก็มีอยู่เป็นครั้งคราว
 ซึ่งชาวบ้านเขาก็มีกระบวนการเกี่ยวกับความยุติธรรมตามแบบของเขาเอง และจารีตประเพณีที่ดี
 เป็นกฎข้อบังคับเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็มีโทษกำหนดไว้อย่างรุนแรง

การควบคุมสังคมของชาวเขายาวนคาเคอ การควบคุมสังคมของชาวเขาสวนใหญ่
 จะขึ้นอยู่กับจารีตประเพณี การลงโทษของอำนาจลึกลับนอกเหนือธรรมชาติ และความเป็นญาติ
 พี่น้องซึ่งกันและกันของคนภายในหมู่บ้าน ฉะนั้นการควบคุมสังคมที่กล่าวในหัวข้อนี้จึงมีส่วนเกี่ยว
 ของและต่อเนื่องกันโดยตรงกับหัวข้อที่เกี่ยวกับ การปกครองโดยิชาจารีตประเพณี แต่ในส่วนที่
 เกี่ยวกับการควบคุมสังคมนี้จะเน้นหนักไปทางค่านิยมหรือโทษของการทำผิดจารีตประเพณีหรือไม่
 ปฏิบัติตามจารีตประเพณีที่กำหนดไว้ โทษต่าง ๆ ที่กำหนดไว้จะมีอิทธิพลอย่างสูงต่อพฤติกรรมที่จะ
 นำไปสู่ความสงบเรียบร้อยของสังคม เพราะการควบคุมสังคมนอกจากจะเป็นหน้าที่ของคนทุกคน
 ในหมู่บ้านแล้วยังเป็นหน้าที่ของสิ่งลึกลับนอกเหนือธรรมชาติ ถ้าพฤติกรรมใดเป็นสิ่งที่ผิดจารีต
 ประเพณีและบรรทัดฐานของสังคม ผู้กระทำผิดก็จะได้รับการลงโทษจากสังคม หรือสิ่งลึกลับก็
 จะบันดาลให้เกิดความแตกแยก ความเจ็บป่วยและการขาดแคลนเกิดขึ้นกับบุคคลผู้นั้น หรือให้
 เกิดขึ้นกับสมาชิกทั้งหมดในครอบครัวหรือในหมู่บ้าน ฉะนั้นพฤติกรรมใด ๆ ก็ตามที่สังคมไม่ยอมรับ
 ก็จะต้องเป็นสิ่งที่ไม่ดีและไม่ควรทำ แต่อย่างไรก็ดีพฤติกรรมบางอย่างที่เป็นอันตรายต่อความ
 สงบเรียบร้อยของสังคมหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างสูง
 ในสังคมหมู่บ้าน แต่พฤติกรรมนั้นก็ได้อาจเป็นสิ่งผิดจารีตประเพณีทั้งนี้เพราะพฤติกรรม
 ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นใหม่นี้บางอย่างก็มิใช่เป็น
 เรื่องที่ผิดศีลธรรม ฉะนั้นสังคมจึงยอมอนุญาตให้กระทำได้

แม้ว่าในสังคมเขาจะมีระบบจารีตประเพณี การลงโทษและความเป็นญาติพี่น้องซึ่งกัน
 และกันในสังคมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความสงบ
 เรียบร้อยของสังคม แต่ธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ย่อมจะหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง
 หรือการกระทบกระทั่งต่อผลประโยชน์ของบุคคลแต่ละคนในสังคมไม่ได้และความขัดแย้งนี้ก็อาจ
 จะเป็นบ่อเกิดของความไม่สงบ ความวุ่นวายของสังคมได้ ฉะนั้นสังคมเขาจึงได้มีกระบวนการ
 พิจารณาและตัดสินข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

๔. การวินิจฉัยหรือพิจารณาความ การพิจารณาคดีความหรือข้อขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคมสมัยใหม่ หรือสังคมที่เจริญแล้ว เขาจะถือปฏิบัติโดยอาศัยโครงสร้างเฉพาะของระบบการเมืองซึ่งเขาเรียกกันว่าศาล แต่ในสังคมเผ่าเช่นชาวเย้าในสังคมไม่มีโครงสร้างเฉพาะที่จะให้ยึดถือปฏิบัติหรือทำหน้าที่ตัดสิน แต่หน้าที่นี้โคจรกระจายไปอยู่กับบุคคลต่าง ๆ หลายฝ่าย เป็นคนวาญูใหญ่บาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บาน กรรมการหมู่บ้าน หมอผีหรือแม่แต่กลุ่มผู้มีอาวุโสในสังคม แต่ถาเป็นการกระทำผิดทางอาญาบางอย่างเช่นการฆาตกรรม ถ้ามีเกิดขึ้นในหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บานก็จะมีหน้าที่รับผิดชอบเพียง การไปแจ้งความให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่อำเภอแม่จันทราบ เท่านั้น หน้าที่การจับกุมสอบสวนหรือลงโทษเป็นเรื่องของตำรวจและศาล ที่จะจัดการลงโทษ การกล่าวถึงการพิจารณาคดีความในหัวข้อนี้ ผู้ศึกษาจะขอกล่าวถึงเฉพาะการพิจารณาคดีความหรือข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลในหมู่บ้านเท่านั้น

หน้าที่ในการพิจารณาคดี หน้าที่การพิจารณาคดีความหรือข้อพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านผาเคื่อแยกหน้าที่ออกเป็นหน้าที่ใหญ่ ๆ ได้ ๒ หน้าที่คือ

๑. หน้าที่ในการ คัดสินและช้จักรากรฐานของความขัดแย้ง
๒. หน้าที่ในการปกครอง ไกล่เกลี่ยและประนีประนอม

เมื่อเกิดเรื่องพิพาทหรือข้อขัดแย้งกันขึ้น ถ้าเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ผู้ใหญ่บานหรือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บานก็จะเป็นผู้ตัดสินไกล่เกลี่ย ประนีประนอมและอบรมสั่งสอนเช่นกรณีที่มี รกรยามีเรื่องทะเลาะวิวาทหรือลูกที่ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนตักเตือนของพ่อแม่ พ่อแม่ก็จะมาเล่าเรื่องราวให้ผู้ใหญ่บานฟัง เพื่อให้ช่วยตักเตือนลูกของตน แต่ถาข้อพิพาทเป็นเรื่องใหญ่ ผู้ใหญ่บานก็จะต้องปรึกษาหารือกับผู้ช่วย กรรมการหมู่บ้าน หมอผีหรือผู้มีอาวุโสในหมู่บ้านตลอดจนญาติพี่น้องของผู้ที่กระทำผิด และในบางครั้งเรื่องราวต่าง ๆ ก็ยุติลงด้วยการชวยกันไกล่เกลี่ยของบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ การขัดแย้งที่มีเกิดขึ้นในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะไคแก่การขัดแย้งในเรื่องที่ดินทำกินที่อยู่ติดกันและเมื่อที่ดินเหล่านี้ถูกทิ้งร้างไวจนกระทั่งกลายสภาพเป็นป่า ไม่สามารถที่จะทราบเขตแดนเก่าไค และเจ้าของที่ดินของทั้ง ๒ ฝ่ายก็ไม่สามารถตกลงกันได้ หรือการขัดแย้งกันอาจจะเกิดจากสัตว์เลี้ยงเข้าไปกินพืชไร ของเพื่อนบ้านที่ปลูกไว้ การลักขโมย ฯลฯ ข้อขัดแย้งต่าง ๆ เหล่านี้ถ้ากรณีไม่สามารถตกลงกันได้เรื่องก็จะมาถึงผู้ใหญ่

บานและผู้ช่วยผู้ใหญ่บานซึ่งจะต้องเป็นผู้ตัดสิน โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้ง ๒ วิธี ก็ขึ้นอยู่กับ
 ลักษณะของข้อพิพาทว่าเป็นเช่นใด เมื่อผู้ใหญ่บานตัดสินไปแล้วกรณีนี้ก็มักจะยอมทำตามข้อตัดสิน
 นั้น แต่ถากรณีไม่ยอมรับและปฏิบัติตามคำตัดสิน ก็จะต้องมีการประชุม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บาน
 กรรมการหมู่บ้าน หมอผีหรือผู้มีอาวุโสคนอื่น ๆ ในหมู่บ้านเพื่อขอความเห็น และช่วยกันไกล
 เกลี่ยให้กรณียอมทำตามคำตัดสิน หรืออาจจะช่วยพุดผู้ใหญ่บานลดโทษให้กับผู้กระทำผิด
 ในหมู่บ้านผาคือ ผู้ใหญ่บาน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บานและกรรมการหมู่บ้านมักจะได้รับความนับถือจากลูกบ้านเพราะบุคคลเหล่านี้ นอกจากจะเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่า
 ทุก ๆ ครอบครัวในหมู่บ้านแล้ว ยังเป็นผู้ที่มีอาวุโสมีความรอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะ
 เรื่องของจารีตประเพณีของชาวเขา ผู้ใหญ่บานและผู้ช่วยผู้ใหญ่บานก็มีความสามารถที่จะทำ
 พิธีทางศาสนาได้ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บานคนก่อนก็เคยเป็นหมอผีใหญ่ของหมู่บ้านมาก่อน ฉะนั้นหมอผี
 ซึ่งอยู่ในหมู่บ้านซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นหมอผีเล็ก จึงมีอิทธิพลน้อยมากต่อการตัดสินใจของผู้ใหญ่
 บาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการตัดสินความหรือเรื่องการปกครองภายในหมู่บ้าน หมอผีหรือผู้มี
 อาวุโสบางคนในหมู่บ้านจะได้รับการกล่าวอ้างถึงเป็นครั้งคราวเท่านั้น นอกจากนั้นผู้ใหญ่บาน
 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บานและกรรมการหมู่บ้านก็มีแนวความคิดที่ก้าวหน้ามากกว่าหมอผี หรือผู้มีอาวุโส
 บางคนในหมู่บ้าน ฉะนั้นอำนาจในการปกครองหมู่บ้านส่วนใหญ่จึงตกอยู่ที่ผู้ใหญ่บาน ผู้ช่วย
 ผู้ใหญ่บาน และกรรมการหมู่บ้าน.

วิเคราะห์และประเมินผลการปรับตัวในด้านการปกครองของชาวเขามันผาเคือ

การปกครองภายในหมู่บ้านผาเคือในส่วนต่าง ๆ ที่ผู้ศึกษาได้แยกกล่าวไว้เป็นหัวข้อข้างต้นนั้น การเปลี่ยนแปลงทางด้านการปกครองเท่าที่ผู้ศึกษาสามารถสังเกตได้ มีการเปลี่ยนแปลงไปเพียงบางหัวข้อ การเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เราสามารถสังเกตได้ชัดที่สุดก็คือ การปกครองในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการปกครองของหมู่บ้านตามระเบียบราชการ

การจัดการปกครองหมู่บ้านตามระเบียบราชการนี้เป็นการจัดการปกครองที่ถูกกำหนดขึ้นจากภายนอกคือจากรัฐบาลไทยเป็นผู้กำหนดค้ำประกัน การเปลี่ยนแปลงในลักษณะเช่นนี้ นอกจากจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากภายนอกแล้วยังเป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะรูปแบบภายนอกอีกด้วย กล่าวคือ การปกครองภายในสังคมหมู่บ้านเข่าในระยะ ๕ ปี แรกหลังจากการอพยพเข้ามาอยู่ที่หมู่บ้าน ผาเคือ ชาวเข่าในหมู่บ้านต่างได้มีการจัดการปกครองตนเองโดยมีการเลือกผู้นำหมู่บ้านขึ้นมาเป็นผู้ปกครองดูแลตลอดจนเป็นผู้คอยตัดสินความหรือข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านก็โตแก่ผู้ที่มีอาวุโสคนอื่น ๆ ในหมู่บ้านที่ดูงานในความสะดวกหนักถือทั้งผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มผู้อาวุโสในหมู่บ้านต่างก็ช่วยกันปกครองดูงานของตน โดยอาศัยจารีตประเพณีดั้งเดิมและความเป็นญาติพี่น้องเป็นหลักในการปกครองและการอยู่ร่วมกัน ซึ่งก็ปรากฏว่าชาวเข่าที่หมู่บ้านผาเคือต่างก็อยู่รวมกันมาได้อย่างสงบสุขโดยไม่ต้องอาศัยกฎหมายของบ้านเมือง ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ ก็ได้มีการจัดการปกครองตามระเบียบราชการขึ้นที่หมู่บ้านผาเคือโดยกำหนดให้หมู่บ้านผาเคือเข้าร่วมอยู่ในหมู่ที่ ๑๔ ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองย่อยหน่วยหนึ่งของตำบลป่าซาง อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย มีการแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านเพื่อทำการปกครองดูแลดูงานของตน มีผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านกรรมการหมู่บ้าน และมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายไทย.

การกำหนดรูปการปกครองในลักษณะดังกล่าวนี้ นอกจากจะเป็นการช่วยสนับสนุนการปกครองโดยอาศัยหลักจารีตประเพณีของชาวเขาเองแล้ว การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ยังเป็นเสมือนกับการปูพื้นฐานของการปกครองตามระบอบราชาการให้กับชาวเขาในหมู่บ้านใด เขาก็จะยอมปฏิบัติตาม แมว่าสังคมหมู่บ้านเขาจะสามารถอยู่รวมกันได้เป็นอย่างดีโดยไม่ต้องอาศัยการปกครองตามระบอบราชาการ แต่เนื่องจากหมู่บ้านผาคือเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงกับชาวพื้นราบ ชาวเขาในหมู่บ้านมีการติดต่อกลชิดกับชาวพื้นราบ ฉะนั้นชาวเขาจึงจำเป็นที่จะต้องมีความเข้าใจการปกครองตามระบอบราชาการพอสมควร เพื่อความสัมพันธ์อันดีต่อกันในอนาคต ระหว่างชาวเขาและชาวพื้นราบ ส่วนการปกครองโดยอาศัยหลักจารีตประเพณี การควบคุมสังคม และการพิจารณาตัดสินความนั้น ในช่วงระยะเวลา ๕๕ ปี ที่ชาวเขาได้อพยพเข้ามาอยู่ที่หมู่บ้านผาคือปรากฏว่าการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่ปรากฏว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นหรือได้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้วก็เป็น การเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อยจนเราไม่สามารถสังเกตเห็นได้ แต่ถ้าวเราสืบย้อนหลังกลับไปอีกประมาณ ๓๐-๔๐ ปี เราจะพบการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ เช่นการปกครองโดยอาศัยหลักจารีตประเพณีในระยะ ๓๐-๔๐ ปีก่อนนี้ หลักจารีตประเพณีและการลงโทษในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประพฤติกฎในการอยู่รวมกัน จะมีความเข้มงวดและมีการลงโทษอย่างหนักแกมผู้ฝ่าฝืนมากกว่าในสมัยปัจจุบันนี้.

สรุปแล้วการจัดการปกครองในลักษณะดังกล่าวนี้ก็มีได้มีผลหรือมีผลเพียงเล็กน้อยต่อความสงบเรียบร้อยและการเปลี่ยนแปลงการปกครองภายในของหมู่บ้านผาคือเท่านั้น แต่การจัดการปกครองตามระบอบราชาการนี้ได้ออกให้เกิดประโยชน์ต่อทางราชการมากกว่าประโยชน์ที่ชาวเขาจะได้รับ ฉะนั้นการจัดการปกครองแบบทางราชการที่มีขึ้นในหมู่บ้านผาคือ จึงมีผลเพียงเล็กน้อย ต่อการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงการปกครองภายในของหมู่บ้าน.